

רשימות

בפרשת השבוע

שמיני עצרת

שמות פרק ב' פסוק ט"ו

וישב על הבאר

מובא במדרש רבה על הפסוק זה [שמות רבה פרק א' ל"ב] "ולמה על הבאר? קלט דרך אבות שלשה נזדוגו להם זווגיהם מן הבאר, יצחק יעקב ומשה", כמו אצל יצחק ויעקב אבינו, משה רבינו גם חיכה לזיווגו על באר המים, ודבר זה צריך ביאור, מה הענין לחפש דוקא בבאר? אצל יצחק אבינו נאמר, שאליעזר עבד אברהם, הלך לבאר כדי לראות את המידות הטובות של המועמדות בשביל יצחק, ולכן הלך לבאר לראות האם יעשו איתו חסד וכדומה, כמו שמובא בפסוקים, ולפי זה אולי גם אצל יעקב אבינו ומשה רבינו, הלכו לבאר כדי לראות שם את מידת החסד, שהיא אבן מרכזית בחיי נישואין.

עוד י"ל שישנו קשר עמוק יותר, בין זיווג לבאר, כתוב בפסוק [בראשית כ"ט ב'] "כי מן הבאר היא ישקו העדרים", באר זה מקום של שפע, מקום שנותן חיים וחיות גם לאדם וגם לבהמה, לכן הלכו שם למציאת הזיווג, שהוא תחילת תהליך יצירת המשכיות של האדם, כדי למשוך עליהם השפעה של חיים ושפע, כעין מה שמצינו בגמרא [תענית ז.]. "אמר רבי אבהו גדול יום הגשמים מתחיית המתים, דאילו תחיית המתים לצדיקים, ואילו גשמים בין לצדיקים בין לרשעים" [ועיין עוד קילוסין בגמרא שם ליום הגשמים, וכן מצינו שבח הגשמים גם בלשון הפסוק בדברים (כח יב) "יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו", וממילא מובן מה שאנו אומרים בקריאת שמע "ועצר את השמים", ועונש זה נוגע לכולנו, כיון שיהיה חסר את השפע הגדול שבירידת הגשמים], וכמו ששם רואים שיום הגשמים הוא יום של שפע, כיון שיש השפעה גדולה של מים מן השמים, כמו כן י"ל בבאר שהוא מקום של שפע של מים, לכן הוא גם מקום המסוגל לקבל בו שפע בתחילת הנישואין.

בדומה לזה אנו אומרים במערבית של שמיני עצרת בפיוט המדבר על בית המקדש בדיבור המתחיל - אודות באר המים - וזה לשון הפיוט "כי מן הבאר היא ישקו העדרים, כל העדרים נאספו שמה לשמוע ולהקשיבה, לשאוב רוח הקודש, בשמחת בית השואבה", פירוש כיון שהוא מקום הנותן שפע, הוא שופע הן ברוחניות הן בגשמיות, ואפילו אפשר לשאוב משם רוח הקודש. [ראה במדרש רבה בראשית (פרשה ע' ח'), עוד כמה לימודים מפסוק זה].

גם בסוף חיינו המשיך משה רבינו והלך בדרכי אבות וברך את בני ישראל לפני מותו, והדבר מתמיה שמנהיג עם ישראל אשר דיבר עם הקב"ה פנים בפנים וכוליה וכוליה,

נזקק ללכת בדרכי אבות, ולא מפלס בעצמו דרך לעצמו, בבחינת [חולין ז.]. "מקום הניחו לי אבותי להתגדר בו"? אלא רואים מכאן את חשיבות הדבר של הליכה בדרכי אבות, וזה עדיף מכל מיני דרכים חדשות, והיא גופא דרך בהנהגת עם ישראל, שאם יש מנהג אבות אז זו היא הדרך הראויה ללכת בה בבחינת [דברים י"ט י"ד] "לא תסיג גבולות אשר גבלו ראשונים".

ויקרא פרק כ"ג פסוק ה'

ביום השביעי מקרא קדש

צריך להבין את החילוק בין חג הפסח לבין חג הסוכות שיש חג עצרת בסופו שנאמר [פרק כ"ג פסוק ל"ו] "עצרת היא" שהקב"ה אומר [רש"י] "עצרת אתכם אצלי, כמלך שזימן את בניו לסעודה לכך וכך ימים, כיון שהגיע זמן להפטר [ללכת], אמר, בני, בבקשה מכם, עכבו עמי עוד יום אחד, קשה עלי פרידתכם", וקשה מדוע הפרידה קשה רק בסוף חג הסוכות, ולא בחג הפסח שהחג ביום השביעי שלו לא נקרא עצרת אלא הוא השלמה לחג הראשון? [אך עיין ברמב"ן (ויקרא כ"ג ל"ו)] שחג השבועות נקרא בלשון חכמים עצרת, שהוא הסיום של חג הפסח כמו בסוכות, והימים בינתיים הם כמו חול המועד, עיין שם?]

י"ל על פי המובא במסכת סופרים [פרק י"ט ה"ג] שגם שביעי של פסח נקרא עצרת וז"ל: "בפסח בין בתפלה בין בכוס צריך להזכיר... בשביעי [של פסח] הוא אומר "ביום השביעי העצרת הזה" ואין מזכיר בו חג [כמו בשמיני עצרת] לפי שאינו חג בפני עצמו". ע"כ.

עוד י"ל שבסוכות יש ענין מיוחד שקשה הפרידה מבני ישראל, כיון שהוא אחרי יום כיפור, שנמחל להם העונות, ומיד אחר כך מגיע סוכות ומצוות החג, ובני ישראל נקיים מעונות, ויותר זכים וטהורים, לכן רק אז קשה עלי פרידתכם, וכמו שמובא במדרש רבי תנחומא על הפסוק [כג מ] "ולקחתם לכם ביום הראשון" - "ראשון לחשבון עוונות", שכיון שנקיים מעונות אחרי שעבר עליהם יום הכיפורים שנמחל להם עוונותיהם, וגם בימים שלפני חג הסוכות עסוקים וטרודים הם במצוות בניית הסוכה והשגת ארבעת המינים, אין להם פנאי לעבור עבירות, ולכן רק ביום הראשון של חג הסוכות נקרא "ראשון לחשבון עוונות". [ובמדרש עצמו משמע שמחילת העוונות היא רק ביום הראשון של חג הסוכות, ולכן רק אז מתחיל חשבון חדש של "חשבון עוונות"].

דברים פרק כ"ו פסוק י"א

ושמחת בכל הטוב

רש"י: מכאן אמרו, אין קורין מקרא ביכורים אלא בזמן שמחה, מעצרת ועד החג, שאדם מלקט תבואתו ופירותיו ויינו ושמו.

קשה הרי תמיד צריך לעבוד את ה' בשמחה כמו שנאמר בהמשך בתוכחה [פרק כ"ח פסוק מ"ז] "תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב", ועוד נאמר "עבדו את ה' בשמחה" [תהילים ק' ב], ואם כן אולי האדם שלפניו המביא ביכורים עבד על מידותיו במידת השמחה והוא כעת שמח, ומדוע רק מעצרת עד החג קורא, ולא כעת כשהוא שמח?

אלא י"ל שאפילו אם הוא כעת שמח כמו שהוא מצווה, אך זה רק שמחה שהביא על עצמו, אבל השמחה הקיימת מעצרת עד החג זאת מציאות אחרת של שמחה, כי זהו שמחה טבעית שאדם שמח בעצמו כשרואה את תבואתו ורכושו מתרבה לאורך זמן, לכן מעצרת עד החג, שזה זמן של שמחה בכל העולם שהרי לכולם נתרבה התבואה בשדות, ממילא הוא שמחה טבעית כללית גדולה יותר, ולכן זמן זה נקרא "זמן שמחתינו", ורק במצב כזה מביא וקורא. [ואפילו שלשון הפסוק אצלינו הוא "ושמחת" שהוא מורה על האדם להיות שמח, אפילו שיש שמחה טבעית כללית כמו שאמרנו, י"ל שהפסוק מרמז לנו על אותם אנשים הדואגים על איבוד ממונם בהבאת הביכורים, ולאותם האנשים הפסוק אומר "ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלהיך", שישמח בכל הטוב שנתן להם ה', ושירידו מעצמם את דאגת איבוד הממון, ואז ממילא תשאר השמחה הטבעית של "זמן שמחתינו"].

אבל ודאי שבכל השנה צריך לעשות את המצוות בחדוה ובשמחה, ועל זה נאמר "עבדו את ה' בשמחה", גם שלפעמים צריך לעשות ולהשתמש בדברים מלאכותיים וחיצוניים כדי לחוות ולהרגיש יותר שמחה, הרי זה מביא לשמחה פנימית גדולה, ואפשר אפילו להגיע בשלב הבא לדרגת "ובטוב לבב" הנאמר בפסוק.

מתוך הספר רשימות בפרשת השבוע לרב הופנר

הערות והארות על הכתוב כאן יתקבלו ברצון במייל שכתובתו haseforim@gmail.com